

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-438/2600

Ankara

13/5/2002

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 29/3/2002 tarihinde kararlaştırılan "Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

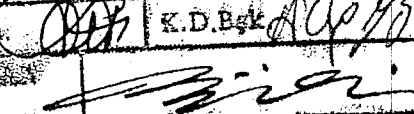
Gereğini arz ederim.

Bülent ECEVİT
Başbakan

Eki :

- 1- Kanun Tasarısı
- 2- Gerekçe (Genel-Madde)

T. B. M. M. BAŞKANLIĞI	
Tali Kom.	- Plan ve Bütçe
Esas Kom.	Adalet
Tarih	14.5.2002 1/980
K. Md.	K.D.B. 1/980
İmza	

GENEL GEREKÇE

Anayasanın "Ailenin korunması.. kenar başlıklı 41 inci maddesinde. ailenin Türk toplumunun temeli olduğu ve Devletin. ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alacağı ve gereken teşkilatı kuracağı belirtilmektedir. Toplumun temelini oluşturan ailenin korunması için gerekli önlemlerin alınması ihtiyacı her geçen gün artmaktadır. Hiç şüphesiz. bir toplumda sosyal barış ve adaletin sağlanmasında. demokratik haklara saygılı. sağlıklı. topluma yararlı bireylerin yetiştirilmesinde ailenin önemi inkar edilemez bir gerçektir. Ailenin korunması görevi ise Devlete aittir. Günümüzde birçok sahada olduğu gibi. sosyal yapıdaki baş döndürücü gelişmeler ve karmaşıklık. eşlerin ve çocukların da sorunlarının artmasına ve olumsuzluklar yaşamalarına neden olabilmektedir. Bu sorunların çözümünde yargı alanına giren konular bakımından da bir takım yenilikler getirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır.

Bir çok ülkenin iç hukuklarında aile mahkemelerine ilişkin düzenlemelerin yer aldığı. örneğin Kanada ve Almanya'da aile mahkemeleri bulunduğu bilinmektedir. Ülkemizde ise yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre. aileye ilişkin dava ve işler hâlen genel mahkemelerde görülmektedir. Bu mahkemeler. aileye ilişkin davaların yanı sıra diğer hukuk davalarına da bakmak durumunda olup. ayrıca aile ile ilgili uyuşmazlıkların çözümünde ihtiyaç duyulan. psikolog. pedagog ve sosyal çalışmacı mahkeme bünyesinde bulunmamaktadır. Buysa. mevcut mahkemelerin aile hukukundan doğan dava ve işlerin çözülmesinde kendilerinden beklenen işlevi yeterince yerine getirmesine engel olmaktadır. Ayrıca. 8.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş olan 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun özellikle aile hukukuna ilişkin hükümlerinden beklenen amacın gerçekleşmesi bakımından da aile mahkemelerinin kurulması bir ihtiyaç hâline gelmiştir.

Tasarıyla kurulması öngörülen ve bünyesinde psikolog. pedagog ve sosyal çalışmacı bulunan aile mahkemeleri. aile hukukundan doğan dava ve işleri. taraflar arasındaki karşılıklı saygı. sevgi ve hoşgörünün korunması ilkesini gözeterek. gerektiğinde uzmanlardan da yararlanarak. eşlerin ve çocukların karşı karşıya oldukları sorunların sulh yoluyla çözümünü sağlamaya çalışacaktır. Böylece. yargılama görevinin yanında toplumun temel taşı olan ailenin korunmasına yönelik koruyucu. eğitici ve sosyal önlemler alma gibi önemli işlevleri de yerine getirecek olan aile mahkemelerinin kurulması amacıyla bu Tasarı hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1.— Kanunun amaç ve kapsamının, aile hukukundan doğan dava ve işleri görmek üzere kurulan aile mahkemelerinin kuruluş, görev ve yargılama usullerini düzenlemek olduğu belirtilmiştir.

MADDE 2.— Aile mahkemelerinin kuruluşuna ilişkin esaslar açıklanmıştır.

MADDE 3.— Aile mahkemesine atanacak hâkimlerin nitelikleri belirtilmiştir.

MADDE 4.— Aile mahkemelerinin görevleri, 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun İkinci Kitabı ile 3.12.2001 tarihli ve 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanuna göre aile hukukundan doğan dava ve işler, 20.5.1982 tarihli ve 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanuna göre aile hukukuna ilişkin yabancı mahkeme kararlarının tanıma ve tenfizi ile kanunlarla verilen diğer görevler olarak hükme bağlanmıştır.

MADDE 5.— Aile mahkemesine atanacak uzmanların görevleri, nitelikleri ve reddolunabilecekleri belirtilmiştir. Ayrıca iş durumlarının müsait olmaması veya hukukî veya fiili bir engel bulunması ya da başka bir uzmanlık dalına ihtiyaç duyulması hâllerinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarında aynı nitelikte olan çalışanlar veya serbest meslek icra edenlerden de yararlanılacağı öngörülmüştür.

MADDE 6.— Aile mahkemelerince, diğer kanunlardaki hükümler saklı kalmak üzere, görev alanına giren konularda, yetişkinler ve küçükler hakkında alınabilecek koruyucu, eğitici ve sosyal önlemler, Türk Medenî Kanunu hükümleri de dikkate alınarak düzenlenmiştir. Maddede geçen sosyal hizmet kurumlarına, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu gibi kurumlar örnek olarak gösterilebilir.

MADDE 7.— Aile mahkemelerinin görevli olduğu dava ve işlerde geçerli olan usul kuralları açıklanmış, özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu Kanunda hüküm bulunmayan konularda, Türk Medenî Kanununun aile hukukuna ilişkin usul hükümleri ile 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

MADDE 8.— Yeni ihdas edilen kadrolara ilişkindir.

MADDE 9.— Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler belirtilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1.— Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, aile mahkemelerinin görevine giren ve hâlen görülmekte olan dava ve işlerle ilgili olarak yapılacak işlemlere açıklık getirilmiştir.

MADDE 10.— Yürürlük maddesidir.

MADDE 11.— Yürütme maddesidir.

AİLE MAHKEMELERİNİN KURULUŞ, GÖREV VE YARGILAMA USULLERİNE DAİR KANUN TASARISI

Amaç ve kapsam

MADDE 1.— Bu Kanunun amacı, aile mahkemelerinin kuruluş, görev ve yargılama usullerini düzenlemektir.

Bu Kanun, aile hukukundan doğan dava ve işleri görmek üzere kurulan aile mahkemelerine dair hükümleri kapsar.

Aile mahkemelerinin kuruluşu

MADDE 2.— Aile mahkemeleri, Adalet Bakanlığınca Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak her ilde ve merkez nüfusu yüzbinin üzerindeki her ilçede, tek hâkimli ve asliye mahkemesi derecesinde olmak üzere kurulur. Aile mahkemelerinin yargı çevresi, kurulduğu il ve ilçenin mülkî sınırlarıyla belirlenir. Ancak yargı çevresi, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca değiştirilebilir.

Gerektiğinde birinci fıkradaki usule göre bir yerdeki aile mahkemesinin birden çok dairesi kurulabilir. Bu durumda daireler numaralandırılır. Aile mahkemesi kurulamayan yerlerde bu Kanun kapsamına giren dava ve işlere, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenen asliye hukuk mahkemesince bakılır.

Aile mahkemelerinde bir yazı işleri müdürü ile yeteri kadar personel bulunur.

Aile mahkemeleri hâkimlerinin nitelikleri ve atanmaları

MADDE 3.— Aile mahkemelerine, atanacakları bölgeye veya bir alt bölgeye hak kazanmış, adlî yargıda görevli, tercihan evli ve çocuk sahibi, otuz yaşını doldurmuş ve aile hukuku alanında lisansüstü eğitim yapmış olan hâkimler arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atama yapılır.

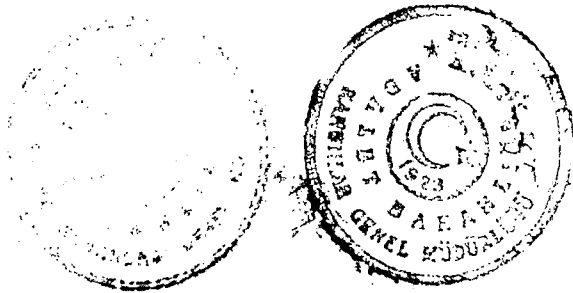
Aile mahkemelerinin görevleri

MADDE 4.— Aile mahkemeleri, aşağıdaki dava ve işleri görürler:

1. 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun İkinci Kitabı ile 3.12.2001 tarihli ve 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanununa göre aile hukukundan doğan dava ve işler,

2. 20.5.1982 tarihli ve 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanuna göre aile hukukuna ilişkin yabancı mahkeme kararlarının tanıma ve tenfizi.

3. Kanunlarla verilen diğer görevler.

Aile mahkemeleri bünyesinde bulunan uzmanlar

MADDE 5.— Her aile mahkemesine.

1. Davanın esasına girilmeden önce veya davanın görülmesi sırasında, mahkemece istenen konular hakkında taraflar arasındaki uyuşmazlık nedenlerine ilişkin araştırma ve inceleme yapmak ve sonucunu bildirmek.

2. Mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde duruşmada hazır bulunmak. istenilen konularla ilgili çalışmalar yapmak ve görüş bildirmek.

3. Mahkemece verilecek diğer görevleri yapmak
üzere Adalet Bakanlığınca, tercihan evli ve çocuk sahibi, otuz yaşını doldurmuş ve aile sorunları alanında lisansüstü eğitim yapmış olanlar arasından, birer psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı atanır.

Bu görevlilerin bulunmaması, iş durumlarının müsait olmaması veya görevin bunlar tarafından yapılmasında hukukî veya fiilî herhangi bir engel bulunması ya da başka bir uzmanlık dalına ihtiyaç duyulması hâllerinde, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar veya serbest meslek icra edenlerden yararlanılır.

Bu uzmanlar, 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda düzenlenen hâkimin reddi sebeplerine göre reddolunabilir.

Koruyucu, eğitici ve sosyal önlemler

MADDE 6.— Aile mahkemesi, diğer kanunlardaki hükümler saklı kalmak üzere görev alanına giren konularda:

1. Yetişkinler hakkında;

a) Evlilik birliğinden doğan yükümlülükleri konusunda eşleri uyararak, gerektiğinde uzlaştırmaya,

b) Ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan malî yükümlülüklerin yerine getirilmesine ilişkin gerekli önlemleri almaya,

c) Resmî veya özel sağlık veya sosyal hizmet kurumlarına, huzur evlerine veya benzeri yerlere yerleştirmeye,

d) Bir meslek edinme kursuna veya uygun görülecek bir eğitim kurumuna vermeye,

2. Küçükler hakkında;

a) Bakım ve gözetime yönelik nafaka yükümlülüğü konusunda gerekli önlemleri almaya,

b) Bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunan veya manen terk edilmiş hâlde kalan küçüğü, ana ve babadan alarak bir aile yanına veya resmî ya da özel sağlık kurumuna veya eğitimi güç çocuklara mahsus kuruma yerleştirmeye,

c) Çocuk mallarının yönetimi ve korunmasına ilişkin önlemleri almaya,

d) Genel ve katma bütçeli daireler, mahallî idareler, kamu iktisadî teşebbüsleri ve bankalar tarafından kurulmuş teşekkül, müessese veya işletmelere veya benzeri işyerlerine yahut meslek sahibi birinin yanına yerleştirmeye

karar verebilir.

Aile mahkemesince verilen bu kararların takip ve yerine getirilmesinde 5 inci maddeye göre atanan uzmanlardan biri veya birkaçı görevlendirilebilir. Bu kararlara uyulmaması hâlinde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 113/A maddesi uygulanır.

Usul hükümleri

MADDE 7.— Aile mahkemeleri. önlerine gelen dava ve işlerin özelliklerine göre. esasa girmeden önce. aile içindeki karşılıklı sevgi. saygı ve hoşgörünün korunması bakımından eşlerin ve çocukların karşı karşıya oldukları sorunları tespit ederek bunların sulh yoluyla çözümünü. gerektiğinde uzmanlardan da yararlanarak teşvik eder. Sulh sağlanamadığı takdirde yargılamaya devam olunarak esas hakkında karar verilir.

Bu Kanunun uygulamasında. vesayet makamı olarak aile mahkemesince verilen kararlara karşı. Türk Medenî Kanununun 397 nci maddesinde belirtilen denetim makamı görevi. varsa bir sonraki numaralı aile mahkemesince. yoksa o yerdeki asliye hukuk mahkemesince. asliye mahkemesi derecesinde başka mahkeme yoksa en yakın yerdeki aile mahkemesi veya 2 nci maddenin ikinci fıkrasına göre görevlendirilen asliye hukuk mahkemesince yerine getirilir.

Özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla. bu Kanunda hüküm bulunmayan konularda Türk Medenî Kanununun aile hukukuna ilişkin usul hükümleri ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır.

Kadrolar

MADDE 8.— Adalet Bakanlığı taşra teşkilâtında kullanılmak üzere ekli (1) ve (2) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13.12.1983 tarih ve 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) ve (II) sayılı cetvelin ilgili bölümlerine eklenmiştir.

Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 9.— 14.1.1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasındaki “Sulh Hâkimi” ibaresi “Aile Mahkemesi Hâkimi” olarak değiştirilmiştir.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasının (4) numaralı bendindeki “Borçlar Kanununun 91. 92 nci maddelerinde mahkemeye veya hâkime verilen işleri,” ibaresi hariç olmak üzere (4) ve (5) numaralı bendi yürürlükten kaldırılmış ve mevcut (6) numaralı bendi (5) numaralı bent olarak teselsül ettirilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1.— Aile mahkemesi kurulan yerlerde bu mahkemeler faaliyete geçtiğinde. yargı çevresi içerisinde ve görev alanına giren sonuçlanmamış dava ve işler. yetkili ve görevli aile mahkemesine devredilir.

Aile mahkemelerinin bütün yurtda kuruluşu ve faaliyete geçmeleri. bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde tamamlanır.

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU : ADALET BAKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : TAŞRA

(I) SAYILI CETVEL
İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIF	UNVAN	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ	TOPLAM
GİH	Yazı İşleri Müdürü	1	30	30
GİH	Yazı İşleri Müdürü	2	30	30
GİH	Yazı İşleri Müdürü	3	30	30
GİH	Yazı İşleri Müdürü	4	30	30
GİH	Yazı İşleri Müdürü	5	37	37
GİH	Zabıt Kâtibi	5	60	60
GİH	Zabıt Kâtibi	6	60	60
GİH	Zabıt Kâtibi	7	60	60
GİH	Zabıt Kâtibi	8	60	60
GİH	Zabıt Kâtibi	9	60	60
GİH	Zabıt Kâtibi	10	60	60
GİH	Zabıt Kâtibi	11	60	60
GİH	Zabıt Kâtibi	12	51	51
SH	Psikolog	4	30	30
SH	Psikolog	5	30	30
SH	Psikolog	6	30	30
SH	Psikolog	7	30	30
SH	Psikolog	8	37	37
SH	Pedagog	4	30	30
SH	Pedagog	5	30	30
SH	Pedagog	6	30	30
SH	Pedagog	7	30	30
SH	Pedagog	8	37	37
SH	Sosyal Çalışmacı	4	30	30
SH	Sosyal Çalışmacı	5	30	30
SH	Sosyal Çalışmacı	6	30	30
SH	Sosyal Çalışmacı	7	30	30
SH	Sosyal Çalışmacı	8	37	37
YH	Mübaşir	8	30	30
YH	Mübaşir	9	30	30
YH	Mübaşir	10	30	30
YH	Mübaşir	11	30	30
YH	Mübaşir	12	37	37
YH	Hizmetli	8	30	30
YH	Hizmetli	9	30	30
YH	Hizmetli	10	30	30
YH	Hizmetli	11	30	30
YH	Hizmetli	12	37	37

TOPLAM:

1413

1413

(2) SAYILI LİSTE

KURUMU : ADALET BAKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : TAŞRA

(II) SAYILI CETVEL
İHDAS EDİLEN KADROLARIN
(MESLEK MENSUPLARI)

<u>SINIF</u>	<u>UNVAN</u>	<u>DERECESİ</u>	SERBEST <u>KADRO</u> <u>ADEDİ</u>	<u>TOPLAM</u>
	Hâkim ve Savcı	1	40	40
	Hâkim ve Savcı	2	40	40
	Hâkim ve Savcı	3	40	40
	Hâkim ve Savcı	4	37	37
			-----	-----
		TOPLAM:	157	157

